

TYÖTTÖMYYS ON PAHIN YHTEISKUNNALLINEN ONGELMA

Suomen talouden ja työllisyyden parantaminen edellyttää viennin vetoa ja monipuolistamista, investointeja sekä tuottavuuden kasvua kaikilla sektoreilla. Seuraavan vaalikauden keskeiseksi rakennepoliittiseksi tavoitteeksi on asetettava myös digitalisaation edistäminen koko yhteiskunnassa. Lähivuosiksi ennustettu vaatimaton 1–2 %:n talouskasvu ei yksin riitä korjaamaan työttömyyttä, josta kärsii jo yli 320 000 ihmistä. Työttömyys pitkittyy ja työttömyysjaksot ovat kasvaneet. Sosialidemokraattien mielestä vakavin yhteiskunnallinen ongelma on työttömyys. Työttömyys aiheuttaa myös tuloerojen kasvua ja syrjäytymistä.

Niukkuuden olot vaativat poliittisia arvovalintoja. Kaikissa ratkaisuisa puntariin pitää asettaa kaksi kriteeriä ylitse muiden: työllisyys ja oikeudenmukaisuus. Meidän on seuraavallakin vaalikaudella parannettava kilpailukykyämme, jatkettava rakenteellisia uudistuksia ja julkisen talouden sopeutustoimia. Uusi maltillinen ja pitkäkestoinen työmarkkinaratkaisu tukisi työllisyyttä ja loisi kilpailukykyä ja vakautta.

Aikapommi pitää purkaa

Emme ole riittävästi havahtuneet siihen tosiasiaan, että kaikista työttömistä noin puolet (180 000 ihmistä) on jo vaikeammin työllistettäviä. Heidän kohdallaan työttömyys on kestänyt yli vuoden tai he ovat toistuvasti työttömiä, eivätkä työvoimapolitiittisten toimien jälkeen ole päässeet avoimille työmarkkinoille. Lisäksi meillä on suuri määrä ns. piilotyöttömiä, jotka ovat työttömiä, mutta eivät eri syistä hae työtä tai koulutusta. Osa heistä on turhautuneena vetäytynyt työmarkkinoilta, kun työtä ei ole yrittämisestä huolimatta löytynyt. Talouden elpyessä heidän paluunsa työmarkkinoille tulee ajankohtaiseksi.

Työttömyyshaasteessa tikittää aikapommi. Vaikka kasvu käynnistyy ja vienti vetää, työmarkkinoiden ulkopuolelle pidemmäksi aikaa ajautuneet eivät ilman merkittäviä työkykyä, kuntoutusta, sosiaalipalveluja ja koulutusta tukevia palveluja selviä ja pääse työnsyrjään kiinni. Riski pysyvästi työmarkkinoiden ulkopuolelle jäämisestä on erittäin suuri. Tähän yhteiskunnallamme ei ole varaa.

Vuoden alussa tuli uusia välineitä vaikeammin työllistettävien tueksi

Tämän vuoden alusta astuivat voimaan eduskunnan hyväksymät lait, joiden avulla voidaan vankemmin tukea vaikeammin työllistettävien työllistymistä. Lain mukaan koko maahan rakennetaan kattava monialainen palveluverkosto, jossa kunta, TE-toimisto ja Kela tarjoavat yhteisiä palveluja yli vuoden työttömänä olleille ja yli 6 kk työttömänä olleille alle 25-vuotiaille. Heille laaditaan kattavan palvelukartoituksen jälkeen henkilökohtaiset työllistymissuunnitelmat.

Vastuu työmarkkinatuesta siirtyy jo 300 työttömyyspäivän jälkeen kuntatasolle. Kustannukset jaetaan valtion ja kuntien kesken ja TEM osoittaa lähes 150 miljoonaa euroa vuosittain korvamerkittyä rahaa aktiivitoimien toteuttamiseen pitkittyvästä työttömyydestä pois pääsemiseksi. Alkaneena vuonna työllistämistoimiin on varattu 560 miljoonaa euroa, josta noin kolmasosa on korvamerkitty vaikeimmin työllistyvien tukemiseen. Jo nyt panostukset työllisyyteen ovat mahdollistaneet ennätysellisen 130 000 ihmisen pääsyn aktivointitoimiin.

Myös palkkatuki uudistuu ja selkiytyy. Mitä vaikeammin työllistettävästä on kyse, sitä suurempi palkkatuki on suhteessa palkkaan, suurimmillaan 50 prosenttia palkoista. Mikä tärkeintä, yli 60-vuotiaille palkkatuki tulee käytännössä pysyväksi. Tarkoitus on tukea varttuneimpien työllistymistä ja pysymistä työmarkkinoilla. Työsopimuslakiin tehtiin samalla muutoksia, jotka tukevat kuntia ja kolmannen sektorin toimijoita

järjestämään työtä vaikeimmin työllistyville. Työtä kasvun ja työllisyyden kohentamiseksi on jatkettava.

Tiekartta kohti työttömyyden taittamista ja työllistävää Suomea

1. Vahvistetaan toimia kasvun, viennin ja investointien lisäämiseksi sekä tuottavuuden tehostamiseksi kaikilla sektoreilla. Työn sisältö ja tarvittava osaaminen muuttuu, kun digitalisaatio uudistaa elinkeinoelämää ja julkista sektoria. Julkinen valta voi edistää digitalisaatiota avaamalla julkisia tietovarantoja, kehittämällä digitaalisten palvelujen tietoturvaa ja parantamalla kansalaisten digiosaamista.
2. Poliittisilla päätöksillä voidaan luoda edellytyksiä investoida Suomeen. Näitä keinoja ovat mm. verotus, koulutus, infrahankkeet ja hyvä innovaatioympäristö. On vahvistettava kilpailukykyämme ja sitouduttava siihen, että teollisuuden ja viennin kokonaisrasituksia ei poliittisilla päätöksillä lisätä.
3. Kasvu- ja työllisyys sopimuksen jatkoksi tarvitaan työllisyyttä ja ostovoimaa tukeva, maltillisiin palkankorotuksiin perustuva pitkäkestoinen tuloratkaisu, jonka aikaansaamista valtio voi omilla toimenpiteillään tukea.
4. Työllisyyttä on kyettävä nostamaan nykyisestä ja tehtyjen työtuntien määrää kasvattamaan mm. työvoiman tarjontaa ja kysyntää lisäämällä sekä osaamiseen ja muutosturvaan panostamalla. Työllisyysasteen osalta Suomi nostetaan EU-maiden seitsemänneltä sijalta viiden parhaan joukkoon.
5. Työllisyyttä tukevien työllisyysmäärärahojen tasosta tulee huolehtia niin, että työttömien aktivointiaste pysyy vähintään 30 %:n tasolla myös tulevaisuudessa.

6. Hallitus asetti vuonna 2013 kehyskaudelle rakennepoliittisen ohjelman tavoitteeksi pitkäaikaistyöttömyyden vähentämisen yhdellä prosenttiyksilöllä. Työttömyysasteeseen nähden tavoite on riittämätön ja tulevalla vaalikaudella kunnianhimon astetta on nostettava. Työllisyystoimien kärki on kohdistettava erityisesti vaikeammin työllistettävien työttömyyden kasvun katkaisemiseen ja vähentämiseen.
7. Nuorisotakuuta kehitetään varhaisemman tukemisen ja matalan kynnyksen palvelujen parantamiseen sekä sanssikortin tehokkaalla käyttämisellä. Kaikille nuorille varmistetaan mahdollisuus toisen asteen koulutuspaikkaan. Oppisopimusmuotoista koulutusta toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa tulee lisätä.
8. Työpankkien ja sosiaalisten yritysten toimintaa laajennetaan lainsäädännöllä ja työmarkkinasopimuksilla, jotta osatyökykyisiä, pitkäaikaistyöttömiä ja perustutkintoa vaille olevien työllistymistä voidaan tukea nykyistä tehokkaammin.
9. Kehitetään työttömyys- ja sosiaaliturvaa niin, että myös lyhytkestoista työtä voi ottaa vastaan ilman perustoimentulon vaarantumista. Esimerkiksi vuoden 2013 alusta työmarkkinatukea on voinut saada kuukauden ajan työllistymisrahana. Vastaavia malleja kehitetään ja laajennetaan.
10. Työurien pidentämiseksi ja työntekijöiden selviytymiseksi työn muutoksessa tarvitaan tiivis työn ja koulutuksen liitto. Myös työnantajan vastuusta henkilöstön osaamisen kartuttamiseksi on edistettävä. Työttömyysturvalla tapahtuvan omaehtoisen opiskelun kouluttautumisen edellytyksiä pitää vahvistaa. Osaamisen kehittämiseen tarvitaan työnantajien ja yhteiskunnan

tehokkaita panostuksia. Muunto- ja yhteishankintakoulutusta tulee käyttää tehokkaasti.

11. Selvitetään lisäkeinoja madaltaa ensimmäisen työntekijän palkkaamiseen liittyvää kynnystä.
12. Selvitetään mahdollisuudet palkata pitkäaikaistyöttömiä määräaikaiseen työsuhteeseen määräaikaisuuden perusteita muuttamatta.
13. Osatyökykyisten työllistymisen kynnyksiä madalletaan mm. osatyökyvyttömyyseläkkeen ja osa-aikatyön yhteensovitusta parantamalla. Työpaikkojen valmiuksia ja mahdollisuuksia työllistää osatyökykyisiä ja vammaisia tuetaan erilaisin työn tekemiseen liittyvillä järjestelyillä. Hankintalain tarjoamia mahdollisuuksia tehostetaan niin, että hankintasopimusten asetetaan edellytykseksi myös osatyökykyisten ja pitkäaikaistyöttömien työllistäminen.
14. Poikkeuksellisen pitkään työttömänä olleille, joiden tosiasiallinen työllistyminen ei ole todennäköistä, toteutetaan kestävien kriteerien pohjalta ja yksityiskohtaisten arvioiden perusteella henkilökohtainen eläkeratkaisu.
15. Työttömyysturvan lisäpäivät, ns. työttömyysturvaputki, on erityisesti mittavissa irtisanomistilanteissa tärkeä taloudellinen turva varttuneemmille palkansaajille, jos uutta työtä ei yrityksistä huolimatta löydy. Eläkesopimuksen mukaisesti työttömyysturvaputken alaikärajan nostamistarvetta 62 vuoteen arvioidaan 2019. Tästäkin osasta eläkesopimusta on pidettävä kiinni.

16. Muutosturvan ja äkillisen rakennemuutoksen ennakoinnin toimintamalleja kehitetään. Tavoitteena on, että muutostilanteissa voivat mm. koulutuksen avulla siirtyä työttömyyden sijaan työstä ja ammatista toiseen.